

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв України

СПЕЦІАЛЬНИЙ КЛАС КОНТРАБАСА

Програма
для вищих навчальних закладів
культури і мистецтв I–II рівнів акредитації

Спеціальність
“Музичне мистецтво”

Спеціалізація
“Оркестрові струнні інструменти”

Київ 2007

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв України

СПЕЦІАЛЬНИЙ КЛАС КОНТРАБАСА

Програма
для вищих навчальних закладів
культури і мистецтв I–II рівнів акредитації

Спеціальність
“Музичне мистецтво”

Спеціалізація
“Оркестрові струнні інструменти”

Видання здійснено на замовлення Державного методичного центру навчальних закладів культури і мистецтв України

Обсяг курсу – 783 годин,
Індивідуальні заняття – 480 години,
Самостійні заняття – 303 години.

СПЕЦІАЛЬНИЙ КЛАС КОНТРАБАСА

Програма для вищих навчальних закладів культури і мистецтв I–II рівнів акредитації. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2007. – 28 с.

Укладач	Ю. Є. Євнопулос – викладач Херсонського музичного училища
Рецензенти:	В. М. Зав'ялов – старший викладач Миколаївського державного вищого музичного училища О. П. Єргієва – викладач Одеського училища мистецтв і культури ім. К. Ф. Данькевича
Редактор	Є. Д. Колесник
Відповідальний за випуск	А. І. Ткаченко

Навчальне видання

Формат 60×84/16. Папір офсетний. Друк ризографічний
Ум. друк. арк. 1,6. Наклад 100 прим.

ПП “НОВА КНИГА”

21029, м. Вінниця, вул. Квятека, 20;
Тел./факс: (0432) 52-34-82, 52-34-81
E-mail: zbut@novaknyha.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 2646 від 11.10.2006 р.

© Державний методичний центр навчальних закладів культури і мистецтв України, 2007

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма зі “Спеціального класу контрабаса” спеціалізації “Оркестрові струнні інструменти” призначена для вищих навчальних закладів культури і мистецтв I–II рівнів акредитації.

Програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки молодшого спеціаліста та відповідає державним стандартам вищої освіти.

Дисципліна включає 14,5 кредити, що складає 783 годин. З них індивідуальних – 480 годин, самостійних – 303 години.

Дисципліна “Спеціальний клас контрабаса” відповідно до навчального плану відноситься до комплексу дисциплін професійно-практичної підготовки.

Разом із “Квартетним класом”, “Камерним ансамблем” та іншими вона забезпечує підготовку молодшого спеціаліста з кваліфікацій “Артист оркестру (ансамблю)” та “Викладач”.

Програма розрахована на вивчення дисципліни протягом всього періоду навчання. Заняття індивідуальні та самостійні.

Дисципліна передбачає розвиток навичок гри на контрабасі в обсязі, необхідному для подальшої практичної діяльності майбутнього фахівця в якості викладача дитячої музичної школи, артиста симфонічного оркестру.

Протягом навчання студент повинен навчитись самостійно працювати над художніми творами та навчально-допоміжним матеріалом (вправами, гаммами, етюдами), оволодіти навичками читання з листа, гри в оркестрі та ансамблі.

Вивчення спец. класу контрабаса в комплексі фахових дисциплін: “Спеціальний інструмент”, “Клас ансамблю”, “Читання партитур”, “Диригування”, музично-теоретичні дисципліни повинно сприяти вихованню у студентів свідомого відношення до роботи, формуванню

кругозору студентів, знайомству з кращими зразками вітчизняної та зарубіжної музики, творами сучасних композиторів, народною музичною творчістю.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Для навчання в класі контрабаса студенту слід мати музичні здібності – слух, ритм, пам'ять; фізичні дані – зріст, побудову рук тощо.

Для вступу до музичного училища необхідна навчальна музична підготовка у класі контрабаса ДШЕВ.

У тому випадку, коли вступники мають загальну музичну підготовку, володіють навичками гри на іншому інструменті (скрипці, віолончелі, фортепіано), мають гарні музичні здібності і фізичні дані, рекомендуються заняття з класу контрабаса на підготовчому курсі або у секторі педагогічної практики.

При складанні плану роботи та виборі репертуару слід враховувати індивідуальні особливості, а також необхідність рішення конкретних завдань музичного і технічного розвитку студента на кожному етапі навчання. Ознайомлення з художнім та інструктивним матеріалом здійснюється при врахуванні принципів послідовності і поступовості його ускладнення.

До індивідуального плану студента необхідно включати твори різних стилів, направлень зарубіжної класики та української музики, різноманітних за стилем, жанром, формою. Рекомендовані репертуарні списки є приблизними.

Для розширення музичного кругозору необхідно знайомити студента з творами, які йому знадобляться у самостійній виконавській та педагогічній практиці. У цьому випадку допускається незавершеність роботи над твором. Важливо, щоб студент мав уяву про художній задум, стиль твору та виконавські завдання.

Для оволодіння навичками гри на інструменті необхідне уточнення постановки рук, корпусу і положення інструмента.

Мензура контрабаса повинна бути 105–108 см (довжина струни від доріжка до підставки). Використання інструментів з великою мензу-

рою навантажить роботу лівої руки. Струни повинні легко притискатись до грифа.

Слід звернути увагу на чіткість та вільність пальцевої техніки лівої руки. На I–II курсах необхідно вивчення позицій. Від зміни позицій залежить якість інтонування та впевненість виконавця. Більшість розташування пальців у верхніх позиціях, прийом постановки великого пальця повинні бути опановані студентом. Принципи раціональної аплікатури необхідно засвоїти на конкретному матеріалі з роз'ясненням викладача.

Для опанування навичок вібрації необхідне звільнення апарату, послідовний розвиток постановочно-рухливих навичок лівої руки, досягнення якісної інтонації, виразності звука.

Характер вібрації повинен бути пов'язаний з музично-виконавськими намірами студента, а також змістом твору.

Постійну увагу слід приділяти роботі над інтонуванням. При цьому необхідні розвиток внутрішнього слуху, системи руху, їх координація. Для якісного інтонування слід орієнтуватись на опорні звуки та ладові тяжіння.

Формування навичок звуковидобування на контрабасі пов'язано з вихованням музичної культури. Необхідним є досягнення якісного звучання у всіх частинах смичка при виконанні будь-якого штриха, у будь-якому регістрі, не тільки в кантілені, але й у віртуозних пасажах, а також при виконанні гам, арпеджіо, етюдів.

Розвиток у студентів навичок нюансування як одного з найважливіших елементів музичної виразності спирається на вміння користуватись основними динамічними відтінками, знаходити усі витончені нюанси, розкривати темброві можливості інструмента.

Розвиток техніки правої руки передбачає опанування штрихів, систематичну роботу над художнім та інструктивним матеріалом.

Питання координування та підбору раціональних рухів, опанування студентом виконавських прийомів та їх доцільне застосування повинно бути постійно у полі зору викладача. Необхідне ознайомлення студентів з виконавськими прийомами подвійних нот і флажолетів, які зустрічаються найчастіше.

Обсяг допоміжного матеріалу у класі з фаху насамперед залежить

від індивідуальних особливостей студента. Для розвитку техніки лівої та правої руки, опанування штрихів і вдосконалення координації рук рекомендується робота над гамами та арпеджіо.

Вивчення вправ та етюдів повинно бути пов'язано з художнім репертуаром студента.

При вивченні інструктивного і художнього матеріалу важливо, щоб студент мав чітку уяву про метроритм, темп, звуковидобування. Слід добиватись чіткого розуміння тривалості кожного звука метроритму за допомогою сольфеджування та диригування.

Робота над художнім твором включає:

- ознайомлення з твором та його аналіз (композитор, епоха, тональний план та форма, ритм, темп тощо), вибір основних виконавських прийомів (аплікатура, штрихи тощо);
- деталізацію музичних образів у творі, вивчення технічних труднощів;
- підготовку до виступу, досягнення цілісності задуму, побудову музичних форм тощо.

Велике значення для музичного розвитку студента має робота з концертмейстером. Сумісна робота повинна починатись якомога раніше. Вона сприяє збагаченню музичної уяви студента про твір, допомагає краще зрозуміти і засвоїти зміст, визначити динаміку, інтонацію, вдосконалити ритмічну дисципліну, підвищити художньо-виконавський рівень студента.

Важливою навичкою для професіонала-музиканта є читання творів з листа. Студент повинен швидко і правильно орієнтуватись у нотному тексті. Для опрацювання цієї навички необхідна повсякденна та серйозна робота. Основними умовами для читання з листа є вдосконалення знання грифу контрабаса (позицій), вміння швидко підбирати зручну аплікатуру, чітко уявляти мелодію, її метроритмічний малюнок, точно виконуючи всі вказівки тексту. Твори для читання з листа повинні відповідати технічним можливостям студента.

Рекомендується привчати студента класу контрабаса до ансамблевого виконавства як у класі за фахом (I–II курси), так і в класі камерного ансамблю або квартету (III–IV курс). Це значно стимулює творчу індивідуальність контрабасиста, розширює його музичний кругозір.

Основною формою навчальної та виховної роботи є заняття у класі за фахом. Форми та методи проведення заняття можуть змінюватись у залежності від індивідуальних особливостей студента, методичних завдань. Викладач повинен допомогти студенту скласти чіткий розклад домашніх завдань, режим дня. Самостійна робота студента повинна контролюватись і спрямовуватись викладачем.

Концертні виступи на сцені виховують у студента професійні навички, відчуття відповідальності. Для виступу викладач повинен підбирати твори, при виконанні яких студент буде відчувати себе впевнено і зможе виявити свої кращі якості.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Дуже важливим моментом навчання є розвиток у студентів навичок самостійного вивчення творів різної складності. Навчальним планом передбачені години для такої роботи. Для виховання зацікавленості у самостійному вивченні творів студенту слід доручати (починаючи з II семестру навчання) самостійно вивчити та довести до закінченості неважкий для нього твір. Як правило, цей твір повинен бути легшим за той, який він вивчає за програмою курсу.

Перевірку самостійної роботи студента слід проводити систематично 1–2 рази на рік, включаючи її до програми виступів (на технічні заліки, академічні концерти, контрольні уроки, іспити, диференційовані заліки) або проводити прослуховування серед студентів класу викладача.

Твори для самостійного вивчення студентів слід добирати з репертуарного списку цієї програми (VI розділ) з урахуванням здібностей, рівня підготовки, бажань студента. За складністю можна добирати твори на курс нижче.

Викладач повинен роз'яснити структуру, форму твору, розібрати виконавські, технічні труднощі, допомогти у підборі цікавого художнього матеріалу.

Репертуар використовується для самостійно вивчених творів за навчальною програмою на курс нижче.

ФОРМИ КОНТРОЛЮ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Контроль за роботою студента здійснюється у формі іспитів, диференційованих заліків, виступів у концертах, конкурсах на краще виконання програми тощо.

Обов'язковим є 3–4 виступи на рік.

Строки проведення екзаменів з даної дисципліни визначені навчальним планом:

- іспити – II, IV, VI, VIII семестри (у VIII – держіспит);
- диференційований залік – I, III, V семестрах.

Після закінчення кожного семестру з даної дисципліни викладачем виставляється підсумкова оцінка успішності студента (незалежно від екзаменаційних сесій).

Підсумкова оцінка за семестр враховується поряд з екзаменаційною.

Ця дисципліна виноситься на державний іспит.

Протягом року кожен студент повинен виступати не менш, як 3–4 рази (1–2 у першому півріччі і 2 рази в другому). Добре встигаючі студенти можуть бути рекомендовані для виступу в концерті.

Протягом семестру студент повинен виступити у технічних залах для перевірки опанованого навчально-допоміжного матеріалу, а також вивчення художніх творів, самостійно опанованих студентом та читання з листа. Технічні заліки рекомендується проводити у III, V, VIII семестрах.

На початку кожного семестру викладач повинен скласти індивідуальні плани на кожного студента, в кінці року надати звіт про виконання плану та характеристику студента.

Критерії оцінки:

“5” (відмінно) – програма відповідає вимогам курсу (або вище), виконана бездоганно з точки зору стилю, звучання, техніки.

“4” (добре) – програма відповідає вимогам курсу, зіграна якісно, але є деякі технічні або звукові ускладнення та недоліки.

“3” (задовільно) – відповідає вимогам курсу або трохи нижче, є технічний та стильовий брак, твір до кінця не вивчений.

“2” (незадовільно) – відповідає вимогам курсу, але текст не вивчений або не відповідає вимогам курсу.

РІЧНИЙ ПЛАН-МІНІМУМ

I курс

- 4–5 гам мажорних у дві октави (деташе, 2 і 4 легато), арпеджіо тризвуків, квартсекстакорд (деташе);
- 4–6 етюдів (два з них самостійно);
- 3–4 уривки з “Оркестрових труднощів”;
- 3–4 п’єси (одна вивчена самостійно);
- 2 твори великої форми.

II курс

- 4–5 гам мажорних, мінорних у дві або три октави (деташе, по 4, 8 легато), нескладні твори (деташе і легато), пунктирний ритм, арпеджіо тризвуків, квартсекстакордів прості і ломані (деташе і 3 легато), домінантсептакорда (2 легато);
- 4–6 етюдів (2 вивчені самостійно);
- 3–4 уривки з оркестрових соло і “труднощів”;
- 2 твори великої форми;
- 3–4 п’єси (одна вивчена самостійно).

III курс

- 4–5 гам мажорних, мінорних, хроматичних у 2 та 3 октави (деташе, 4, 8, 12 легато, пунктирний ритм, мартеле, спіккато), арпеджіо тризвуків, квартсекстакордів прості та ломані (3 легато), домінантсептакорда та його обернень (4 легато);
- 4–6 етюдів (2 самостійно);

- 5–6 уривків з оркестрових соло та “труднощів”;
- 5–6 п’єс (дві вивчені самостійно);
- 2 твори великої форми.

IV курс.

- 4–5 гам всіх видів (4, 8, 16 легато та іншими штрихами), арпеджіо всіх видів (6, 8 легато);
- 4–5 етюдів (два вивчені самостійно);
- 3–4 уривки з оркестрових соло та “труднощів”;
- 4–5 п’єс (два вивчені самостійно);
- два твори великої форми.

ОРІЄНТОВНІ ПРОГРАМИ ЕКЗАМЕНІВ

II СЕМЕСТР

I

Гама Соль мажор у дві октави.

Богтезіні Д.	Етюд № 17 Соль мажор.
Гедіке А.	Мініатюра.
Гардон’ї З.	Сюїта у старовинному стилі, Ч. I, II, V.

II

Гама Сі-бімоль мажор у дві октави.

Габ’є Й.	Етюд № 7 Сі-бемоль мажор.
Степовий Я.	Мазурка.
Марчелло Б.	Соната № 7 Фа мажор.

IV СЕМЕСТР

I

Гама До мажор у дві октави.

Габ’є Я.	Етюд № 24 До мажор.
----------	---------------------

Давидов К.	Романс.
Аріості А.	Соната № 2 Соль мажор.

II

Гама До мінор у дві октави.

Габ’є Я.	Етюд № 24 До мажор.
Сокальський П.	Павана.
Гендель Г.	Соната до мінор.

VI СЕМЕСТР

I

Гама ре мінор у дві октави.

Шторх Й.	Етюд № 13 Фа мажор.
Марангоні Д.	Менует.
Чайковський П.	Ноктюрн.
Кореллі А.	Соната ре мінор.

II

Гама Соль мажор у три октави.

Шторх Я.	Етюд № 17 Соль мажор.
Кусевицький С.	Анданте.
Лятошинський Б.	Павана.
Піхль В.	Концерт.

ОРІЄНТОВНІ ПРОГРАМИ ДЕРЖАВНОГО ІСПИТУ.

I

Олександров О.	Арія.
Рафф І.	Тарантела.
Гендель Г.	Соната соль мінор, Ч. I, II.
Штейн Б.	Концертна п’єса.

II

Левитін Ю.	Соната соло, Ч. I, II.
Раков Н.	Романс.
Лисенко М.	Елегія.
Діттерсдорф К.	Концерт № 2.

ПРИКЛАДНИЙ СПИСОК ТВОРІВ УКРАЇНСЬКИХ АВТОРІВ

1. Косенко В. Етюд. Переклад Херсонського С.
2. Степовий Я. Мазурка. Переклад Херсонського С.
3. Лятошинський Б. Мелодія. Переклад Херсонського С.
4. Яблонський Г. Музична картинка. Переклад Белякова В.
5. Лисенко М. Елегія. Переклад Белякова В.
6. Сокальський П. Пavana. Переклад Майбороди В.
7. Лятошинський Б. Пavana. Переклад Майбороди В.
8. Мейтус Ю. АLEGRO. Переклад Белякова В.
9. Чайкін М. Варіації на тему української народної пісні "Взяв би я бандуру".
10. Скорульський М. Ларго.
11. Скорульський М. Менует.
12. Глушков П. Романс. Переклад та каденція Херсонського С.
13. Хуторянський І. Канонічний експромт.
14. Аладов М. Гумореска. Редакція партії контрабаса Херсонського С.
15. Кирейко Е. Ескізи.
16. Ляшенко Г. Легенда.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. *Альбом* контрабасиста / Скл. В. Беляков. Вид. I. – Київ, 1969.
2. *Альбом* контрабасиста / Скл. В. Беляков. Вид. 2. – Київ, 1974.

3. *Альбом* контрабасиста / Скл. В. Беляков. Вид. 3. – Київ, 1975.
4. *Альбом* контрабасиста / Скл. В. Беляков. Вид. 4. – Київ, 1979.
5. *Альбом* контрабасиста / Скл. В. Беляков. Вип. 5. – Київ, 1980.
6. *Альбом* контрабасиста / Скл. В. Беляков. Вип. 6. – Київ, 1982.
7. *Альбом* контрабасиста / Скл. В. Беляков. Вип. 7. – Київ, 1986.
8. *Альбом* п'ес / Скл. Р. Азархін. – М., 1973.
9. *Альбом* п'ес / Скл. Р. Азархін. – Вид. 2. – М., 1977.
10. *Альбом* п'ес / Скл. Р. Азархін. – Вид. 3. – М., 1978.
11. *Альбом* п'ес / Скл. Р. Азархін. – Вид. 4. – М., 1978.
12. *Бакланова Н.* Десять легких п'ес / Ред. І. Гертовича. – М., 1950.
13. *Бах Й. С.* Віолончельні сюїти / Пер. Е. Хоменка. – М., 1978.
14. *Вівальді А.* Концерт. Піхль В. Концерт / Ред. А. Ракова. – М., 1961.
15. *Віртуозні* п'еси для контрабаса соло / Скл. Р. Азархін. – М., 1975.
16. *Віртуозні* п'еси / Скл. А. Міхно. – М., 1983.
17. *Гендель Г.* Арія. Форте Г. Пробудження. Фібіх З. Поема. Сен-Санс К. АLEGRO аппасіонато / Пер. Р. Азархін. – М., 1968.
18. *Глієр Р.* Чотири п'еси / Ред. В. Хоменка. – М., 1952.
19. *Дваріонас Б.* Елегія. Тема з варіаціями / Пер. А. Азархіна. – М., 1964.
20. *Дворжак А.* Мелодія. Фуріант / Пер. Р. Азархіна, Л. Ракова. – М., 1962.
21. *Дільман К.* Інтродукція і аLEGRO. Марангоні Д. Менует. Маденський Е. Мрії / Ред. А. Міхна. – М., 1984.
22. *Вибрані* класичні сонати / Скл. Е. Хоменко. – М., 1956.
23. *Концертні* п'еси російських композиторів / Скл. Р. Азархін. – М., 1979.
24. *Кусевицький С.* П'еси / Ред. В. Хоменка. – М., 1963.
25. *Мілушкін А.* Школа гри на контрабасі /з прикладанням клавiру). Ч. I. – М., 1983.
26. *Мілушкін А.* Школа гри на контрабасі (з прикладанням клавiру). Ч. I. – М. – Л., 1949.
27. *Мілушкін А.* Школа гри на контрабасі (з прикладанням клавiру). Ч. II. – М. – Л., 1939.

28. *Педагогічний репертуар* / Скл. А. Мілушкін. Вид. 1, 2. – М. – Л., 1939, 1941.
29. *Твори радянських композиторів* / Скл. Р. Азархін. – М., 1966.
30. *Твори радянських композиторів* / Скл. В. Хоменко. – М., 1980.
31. *Твори радянських композиторів* / Скл. Р. Габдуллін. Вид. 2. – М., 1981.
32. *Твори радянських композиторів* / Скл. Р. Габдуллін. Вид. 3. – М., 1981.
33. *Твори радянських композиторів* / Скл. А. Міхно. Вид. 4. – М., 1985.
34. *Твори радянських композиторів* / Скл. Р. Габдуллін. Вид. 5. – М., 1985.
35. *П'єси* / Скл. Л. Раков. – М., 1964.
36. *П'єси* / Скл. Р. Азархін. – М., 1965.
37. *П'єси* / Скл. К. Нарбеков. – Алма-Ата, 1983.
38. *П'єси для контрабаса соло і ансамбля контрабасів* / Скл. Р. Азархін. М., 1981.
39. *П'єси зарубіжних композиторів* / Скл. Л. Раков. – М., 1964.
40. *П'єси зарубіжних композиторів* / Скл. В. Хоменко. – М., 1985.
41. *П'єси композиторів соціалістичних країн* / Скл. А. Міхно. – М., 1975.
42. *П'єси російських композиторів* / Скл. Л. Раков. – М., 1962.
43. *П'єси російських композиторів* / Пер. В. Хоменка, Р. Азархіна. – М., 1984.
44. *П'єси російських та радянських композиторів* / Скл. В. Хоменко. – М., 1984.
45. *П'єси російських та радянських композиторів*. – М., 1972.
46. *П'єси російських та радянських композиторів*. – М., 1973.
47. *П'єси російських та радянських композиторів*. / Скл. Р. Азархін. – М., 1974.
48. *П'єси радянських композиторів* / Скл. Л. Раков. – М., 1962.
49. *П'єси радянських композиторів* / Скл. Л. Раков. – М., 1964.
50. *П'єси радянських композиторів* / Скл. Е. Хоменко. – М., 1966.

51. *П'єси радянських композиторів* / Скл. Р. Азархін. – М., 1968.
52. *П'єси радянських композиторів* / Скл. Р. Азархін. – М., 1970.
53. *П'єси сучасних французьких композиторів* / Скл. Б. Колосов. – М., 1981.
54. *Савченко Н. Школа гри на контрабасі. Ч. II.* – Тбілісі, 1978.
55. *Збірка класичних п'єс* / Скл. В. Хоменко. – М., 1954, 1957.
56. *Збірка класичних п'єс* / Скл. Л. Раков. – М., 1961.
57. *Збірка класичних сонат* / Скл. Л. Раков. – М., 1961.
58. *Збірка легких п'єс* / Скл. Л. Морген. – М., 1952.
59. *Збірка народних пісень* / Пер. В. Хоменка. Вид. I. – М., 1954.
60. *Збірка п'єс* / Пер. С. Херсонського. – М., 1952.
61. *Збірка п'єс російських композиторів* / Пер. М. Соколової, А. Астахов – М. – Л., 1950.
62. *Збірка п'єс російських та радянських композиторів*. – М., 1954.
63. *Збірка п'єс російських та радянських композиторів*. – М., 1958.
64. *Збірка п'єс старовинних авторів* / Скл. А. Мілушкін. – М. – Л., 1937.
65. *Збірка російських народних пісень*. – М., 1954.
66. *Збірка сонат композиторів XVII–XVIII ст.* Вид. 2. – М., 1957.
67. *Збірка сонат композиторів XVII–XVIII ст.* Вид. 1. – М., 1957.
68. *Збірник старовинних сонат* / Ред. Е. Хоменка. – М., 1954.
69. *Симандл Ф. Етюди для контрабаса та фортепіано. Прикладення до “Школи гри на контрабасі”* / Ред. М. Фокіна. – М., 1962.
70. *Старовинні сонати* / Скл. В. Хоменко. – М., 1986.
71. *Хачатурян А. Пісня-поема. Глієр Р. Романс з балету “Червона квітка”. Щедрін Р. Польот Конька з балету “Коник-горбоконики”. Плуталов Е. Гумореска* / Скл. Р. Азархін. – М., 1968.
72. *Хрестоматія педагогічного репертуару ДМШ* / Скл. Л. Раков. Вид. 2. – М., 1969.
73. *Хрестоматія. I–II курси музичних училищ* / Скл. Р. Габдуллін. – М. 1979.
74. *Хрестоматія. III–IV курси музичних училищ* / Скл. Р. Габдуллін. – М., 1981.
75. *Чотири п'єси* / Скл. В. Хоменко. – М. – Л., 1951.

ОРИЄНТОВНИЙ РЕПЕРТУАРНИЙ СПИСОК

I курс

Абако А.	Граве (57, 65, 74)
Аміров Ф.	Елегія (29, 74)
Андерсон А.	Рондо (74)
Бакланова Н.	Етюд (63)
Бах Й. С.	Анданте (74). Арія сі мінор. Бурре (25, 26, 28, 56). Гавоти: сі мінор, Ре мажор (25, 26, 28, 56), Сі-бемоль мажор (28, 56). Менует Ре мажор. Прелюдія (28, 56)
Бетховен Л.	Контрданс (28, 56). Сонатина (57, 74)
Бородін А.	Мазурка (74). “Вечор был я на почтовом дворе”, “Вспомини, вспомни, моя хорошая” (66)
Гайдн Й.	Алегро. Анданте (74). Арія (26, 27). Менует (28, 56)
Гедіке О.	Сумна пісня. Зозуля та перепел. Танцювальна. Сарабанда. Сонатина. Танок (61). Російська (63). Мініатюра (63, 64)
Гендель Г.	Буре (65). Сонатина (56)
Глюк Х.	Менует (65)
Големінов М.	Жнива (41)
Гріг Е.	Пісня Сольвейг (2)
Діттередорф К.	Німецький танок (74)
Кабалевський Д.	Казка. Сонатина (61). Токкатина (61, 73). Етюд (63)
Калинніков В.	Сумна пісня (63, 64)
Кирейко Б.	Менует (4)
Коза Г.	Три багателі (41)
Кореллі А.	Гавот Соль мажор (56)
Косенко В.	Скерцино. Старовинний танець (61)
Левітова Л.	Ноктюрн (I)
Лисенко М.	Прялка (4)

Маденський Е.	Мрії (21)
Матей Я.	Регтайм. Токата (74)
Маттесон І.	Арія (28, 56)
Моцарт В.	Марш (65), Мелодія (28)
Плуталов Є.	Тарантелла (34)
Ребіков Е.	Сумна хвилина (63, 64)
Ревуцький Л.	Колискова. Танок (61)
Ржидський Я.	Вальс. Скерцино (6)
Римський-Корсаков М.	Мазурка (73)
Свиридов Г.	Сумна пісня (6)
Сен-Санс К.	Танок слона (73)
Скорульський М.	Старовинний марш (61)
Скрябін О.	Прелюдії: Твір 9 № 1, Твір 16 № 4 (48)
Стравинський І.	Норвезький танець (73)
Тактакішвілі О.	Лірична пісня
Уолтон Д.	Пісня (74)
Хачатурян А.	Андантіно (33, 63, 64)
Чайковський П.	Вальс. Колискова (63, 64). Осінь (63). Солодка мрія. Старовинна французька пісенька (61). Ранкові роздуми (61, 63) “Что пониже было города Саратова”, обр. (66)
Шандаровська Н.	Прелюдія (53)
Шлемголлер Н.	Постійний рух (73)
Шостакович Д.	Колискова (63, 64). Сонет (9). Танець (Перекл. Б. Сойки, 4). Танець (Перекл. Р. Габдулліна, 74)
Вівальді А.	Концерт ре мінор (73)
Галліар І.	Соната ля мінор (25, 26, 67, 69, 71)
Гардоньї З.	Сюїта у старовинному стилі (57)
Кореллі А.	Соната Соль мажор (73)
Марчелло Б.	Сонати: № 1 Фа мажор (65, 68); № 2 мі мінор (67, 69, 71); № 3 ля мінор, № 5 До мажор (65, 68, 74)

Феш Е. Сонати: Фа мажор (25, 26, 67, 69, 71, 74),
ре мінор (58)

II курс

Бах Й. С. Аріозо (40, 57, 75). Менует Соль мажор (28).
Хорал (65)

Бетховен Л. Менует До мажор (40, 57)

Боні П. Лярго та алегро (75)

Гевіксман В. Ліричний етюд

Гедіке А. Мініатюра (30)

Гендель Г. Гавот (28)

Гершвін Д. П'ять фрагментів з опери "Поргі и Бесс" (8)

Глієр Р. Ноктюрн (29). Прелюд, тв. 45 *№ I (49)

Глушков П. Романс (5)

Глюк Х. Гавот (28)

Гріг Е. Норвезький танець (75)

Давидов К. Романс (43)

Екімовський В. Пастораль (74)

Кабалевський Д. Прелюдія (74)

Калюжний С. Дідусь-спортсмен (4)

Карєва Х. Рух. Ноктюрн. Токата (33)

Кореллі А. Гавот До мажор. Сарабанда (65)

Косенко В. Марш (I). Пастораль (61). Етюд (3)

Кюї Ц. Східна мелодія (44)

Лядов А. Прелюдія (62)

Лисенко Н. Елегії: мі мінор (перекл. Г. Пеккера та
В. Хоменко, 44), соль мінор (перекл.
В. Майбороди, 6), сі мінор (перекл.
Б. Белякова, 3)

Марангоні Д. Танець (74)

Моцарт В. Ляргетто (28, 73). Німецький танець (65)

Мусоргський М. Сльоза (46, 64)

Панін В. Токкати (33)

Прокоф'єв С. Арія. Колискова (47, 50). Миттевість (74)

Раков Н. Вокаліз (37, 50). Мазурка (2)

Ребіков Е. Пісня без слів (46)

Рейман-Казанеллі В. Пісня басової скрипки (41)

Римський-Корсаков М. Елегія (1)

Рубінштейн А. Мелодія (46, 64)

Свенденсен І. Анданте фуннебре (75)

Скрябін О. Прелюдія, тв. II № 5 (75)

Сокальський П. Елегія (2)

Тамарін І. Бурлеска (33)

Ферреро Д. Анданте та полонез (4)

Хачатурян А. Танець (74)

Хренніков Т. Колискова Світлани (36). Танок (74)

Хуторянський І. Канонічний експромт (5)

Шебалін В. Мелодія (74)

Щедрін Р. Кадриль (74)

Ервула Л. Весела пісенька (74)

Яблонський Г. Музична картинка (3)

Абако Е. Соната (65, 68)

Аріості А. Соната № 2 Соль мажор (58)

Вівальді А. Концерт соль мінор (14)

Галіар І. Соната Фа мажор (65, 68, 74)

Гендель Г. Соната до мінор (58, 74)

Капуцци А. Концерт (75)

Люенінг О. Соната соло (74)

Скарлатті А. Соната (74)

III курс

Айвазян А.	Грузинський танок (36)
Аладов Н.	Гумореска (5)
Олександров А.	Арія (51, 75, 76)
Бах Й. С.	Арія До мажор (40)
Бетховен Л.	Анданте кантабіле (40). Менует Соль мажор (65)
Боні П.	Лярго і алегро (75)
Галуппі Б.	Адажіо та жига (58)
Гендель Г.	Арія (7)
Глієр Р.	Вальс (36)
Гомоляка Е.	Гумореска (6)
Дал'є Г.	Перший дует (54)
Дворжак А.	Мелодія, Фуріант (20)
Златов-Черкін Г.	Севдана (35)
Ісдафіл-Заде М.	Елегія
Караєв К.	Адажіо
Кирейко В.	Музичний момент, Гумореска (6). Ескізи (7)
Кореллі А.	Адажіо (40, 57, 65)
Кусевицький С.	Анданте. Сумна пісня (24)
Людкевич С.	Танок на молдавську тему (1)
Лятошинський Б.	Мелодія (3). Павана (2)
Марангоні Д.	Менует (21)
Мартіні П.	Анданте
Мединь Я.	Полька (30)
Мусоргський М.	Старовинний замок (47)
Павленко С.	Скерцо. Інтермеццо. Етюд (32)
Попов Т.	Елегія (35)
Прокоф'єв С.	Гавот (33, 49). Легенда (75). Мольба (1)
Равель М.	Застольна пісня (39)
Рахманінов С.	Мелодія (62, 75)
Рив'є Ж.	П'сса в ре (54)

Рубінштейн А.	Персидська пісня (47)
Симандл Ф.	Десять маленьких етюдів № 4, 9; Дев'ять великих етюдів: №№ 1, 2, 3, 4, 9; Концертний етюд № I (70)
Скорульський М.	Лярго. Менует (4)
Степовий Я.	Мазурка (3)
Фаркаш Ф.	Аріозо (6)
Форе Г.	Пробудження (17)
Фріба Г.	Концертний етюд
Хачатурян А.	Ноктюрн (49)
Чайковський П.	Сумна пісенька (46). Ноктюрн (44, 45, 75, 76). Сентиментальний вальс (44)
Щедрін Р.	Гумореска (75)
Шостакович Д.	Прелюдії: тв. 87 № 3, 5, 6 (48). Елегія (46)
Галліар І.	Соната мі мінор (22, 27)
Гендель Г.	Соната соль мінор (58)
Жданов В.	Тема з варіаціями
Кореллі А.	Соната ре мінор (22)
Левітін Ю.	Соната соло (15, 29)
Литинський Г.	Соната № 1
Піхль В.	Концерт № 1 (14)
Чимадор Д.	Концерт (75)

IV курс

Олександров О.	Діфірамбічна канцона (33)
Власов А.	Мелодія (51, 76)
Габріель-Марі	Мелодія у старовинному стилі
Гейзель І.	Рондо (39)
Гертович І.	Романс
Глазунов О.	Іспанська серенада (43)
Глінка М.	Ноктюрн "Розлука" (47)

Глієр Р.	Інтермеццо (18, 45). Прелюд, тв. 32 № 1 (18, 51). Романс (52)
Гольтерман Г.	Анданте
Дваріонас Б.	Елегія (19)
Дільман К.	Інтродукція і алегро (2)
Драгонетті Д.	Анданте і рондо (16)
Скімовський Е.	Дві п'єси (32)
Ікономов Б.	Гротеск
Кусевицький С.	Вальс-мініатюра. Гумореска (24)
Ліхтерман А.	Скерцо (30)
Лоренцетті А.	Гавот (40)
Лященко Г.	Легенда (7)
Мартинов В.	Бурлеска соло (9)
Мейтус Ю.	Алегро (2)
Моцарт В.	Менует (5, 40, 53, 65)
Мурзін В.	Прелюдія соло (38). Експромт (53)
Невідомий автор	Адажіо (57)
Отса Х.	Імпровізація соло (20)
Плуталов Є.	Гумореска (52)
Прокоф'єв С.	Адажіо (10, 47). Вальс (53)
Раков Н.	Романс (51, 76)
Рафф І.	Тарантелла
Рахманінов С.	Вокаліз (44). Маргаритки (3). Прелюдія (45). Східний танок, Романс, Елегія (23)
Римський-Корсаков Н.	Політ джмеля (23)
Свенсен І.	Скрипічний романс
Сен-Санс К.	Алегро-аппассіонато (17)
Сімандл Ф.	Каватина
Скрябін О.	Етюд (43)
Слонімський С.	Дві п'єси: прелюдія піцикато, хроматичний розспів (38)
Фібіх Е.	Поема (17)

Хачатурян А.	Колискова (29)
Хренніков Т.	Скерцо (38)
Шопен Ф.	Етюд (39)
Шостакович Д.	Адажіо (49). Ноктюрн (45). Прелюдії: тв. 87 №№ 10, 17 Романс (36)
Щедрін Р.	Політ Коника (52)
Ярай-Яначек І.	Новела (41)
Яхін Р.	Пісня без слів (75)
Аарне Е.	Соната
Бах Й. С.	Концерт
Бах Й. С.	Концерт, Соната (71)
Бетховен Л.	Соната
Верстовський А.	Варіації на дві теми
Галліньяні Г.	Сюїта соло (38)
Гендель Г.	Концерт (22, 75)
Габ'є Й.	Концерт (7)
Дваріонас Б.	Тема з варіаціями (19)
Діттерсдорф К.	Концерти №№ 1, 2
Драгонетті Д.	Концерт
Конюс Г.	Концерт
Кусевицький С.	Концерт
Магіденко О.	Соната (32)
Мішек А.	Сонати №№ 1, 2
Моцарт В.	Концерт
Сімандл Ф.	Дивергісмент (5). Концерт
Співаковський О.	Варіації
Фукс Р.	Соната
Черноіваненко П.	Концерт
Шпергер І.	Концерт
Шторх Й.	Коцертштюк
Штейн Е.	Концертна п'єса
Еккельс Г.	Соната (22)

ШКОЛИ

Безлел'єв Е.	Нові прийоми гри на контрабасі. – М., 1969.
Боттезіні Д.	Школа. Чч. I–II. – Мілан
Мілушкін О.	Школа. Чч. I–III. – М., 1933, 1939, 1949, 1961, 1962.
Монтаг Л.	Школа. Чч. I–IV. – Будапешт
Нанні Е.	Школа. Чч. I–II. – Париж
Савченко Н.	Школа. Чч. I–II. – Тбілісі, 1959, 1978.
Сімандл Ф.	Школа. Чч. I–II (Ред. М. Фокіна). – М., 1962.
Тошев Т.	Школа. – Софія
Фіндейзен Т.	Школа. Чч. I–V. – Лейпціг
Херман Х.	Контрабасова гра в наш час. Чч. I–II. – Лейпціг
Хоменко Е.	Нова аплікатура гам і арпеджіо. – М., 1980.
Якобсон Е.	Гами і арпеджіо. – Рига, 1962.

ЗБІРКА ЕТЮДІВ

- Біллі І. та Баттіоні Т.* Вибрані етюди / Скл. Е. Якобсон. – М., 1969.
- Вибрані етюди* / Скл. Т. Пельчар. Чч. I–V. – Варшава.
- Грабе І.* Вправи. 86 етюдів / Ред. Ф. Сімандл. – М., 1957.
- Вибрані етюди* / Скл. Л. Раков, ред. В. Хоменко. – М., 1958.
- Вибрані етюди* / Ред. – скл. А. Міхно. – М., 1973.
- Вибрані етюди* / Скл. – ред. А. Міхно. – М., 1980.
- Літинський Г.* Концертні етюди / Ред. В. Хоменко. – М., 1978.
- Монтанері К.* 14 вправ. – Мілан.
- Нанні Е.* 20 віртуозних етюдів. – Париж.
- Ратнер С.* Етюди / Ред. С. Херсонського. – М., 1967.
- Шторх Й.* Етюди. Чч. I–II. – Лейпціг.
- Етюди російських та радянських композиторів* / Скл. А. Міхно. – 2, 1983.

ОРКЕСТРОВІ СОЛО ТА ТРУДНОЩІ

Бах Й. С.	Соло з Скрипичного концерта Мі мажор Соло з Скрипичного концерта До мажор. Соло з Сюїти № 2 Сі мінор (Полонез)
Бетховен Л.	Соло з Сімфонії № 5 Соляр з Сімфонії № 9
Бріттен Б.	Соло з варіації на тему Перселла
Верді Д.	Соло з опери “Аїда”. Соло з опери “Отелло” Соло з опери “Ріголетто”. Соло з “Реквієма”
Малер Г.	Соло з симфонії № 1
Прокоф'єв С.	Соло з балету “Попелюшка”. Соло з балету “Ромео і Джульєтта” Соло з музики до кінофільму “Іван Грозний” Соло з сюїти “Поручик Кіже”
Римський-Корсаков М.	Соло з опери “Млада”. Соло з опери “Ніч перед Різдом”
Рогаль- Левицький Д.	Соло з Сімфонічного циклу “Лістиана”
Шостакович Д.	Соло з Сімфонії № 14. Соло з Сімфонії № 15
Шнітке О.	Соло з Скрипичного концерта № 1
Щедрін Р.	Соло з Концерта для оркестра “Озорные частушки”. Соло з балету “Анна Кареніна”
Ештай А.	Соло з Концерту для оркестра
Оркестрові виписки	/ Скл. А. Мілушкін. – М., 1938.
Оркестрові труднощі	/ Скл. І. Гертович. Вид. 1, 2. – М., 1953, 1964.
Оркестрові труднощі.	Тт. 1–16. – Лейпціг
Оркестрові труднощі з творів С. Прокоф'єва, Д. Шостаковича, Р. Щедріна / Скл. Е. Куренін.	– М., 1976.
Оркестрові труднощі з творів Р. Штрауса.	– Лейпціг
Оркестрові труднощі з симфонічних творів П. Чайковського / Скл. В. Хоменко.	– М., 1956.
Оркестрові труднощі з симфонічних творів російських композиторів / Скл. В. Хоменко.	– М., 1971.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ АНСАМБЛЕВОГО МУЗИЧЕННЯ

- Ансамблі з контрабасом.* – М., 1980.
- Альт Б.* Квартет для чотирьох контрабасів.
- Балакірев М.* Октет для фортепіано, флейти, гобоя, валторни, альту, скрипки, віолончелі і контрабаса, тв. 3.
- Бетховен Л.* Скерцо з Фортепіанної сонати / Обр. А. Гедіке для кларнета, двох скрипок, альту, віолончелі і контрабаса.
- Бетховен Л.* Септет для скрипки, альту, віолончелі, контрабаса, кларнета, валторни і фагота, тв. 20.
- Боккеріні Л.* Квінтет для двох скрипок, альту, віолончелі і контрабаса.
- Букінік М.* Фантазія для віолончелі і контрабаса, тв. II (I).
- Вальцель Л.* П'ять багателей для альту і контрабаса (I).
- Глінка М.* Блискучий дивертисмент "Сомнамбула" для фортепіано, двох скрипок, альту, віолончелі і контрабаса.
- Глінка М.* Соната для гобоя, фагота, віолончелі, валторни, двох скрипок і контрабаса.
- Глінка М.* Серенада на теми опери "Ганна Бодea" для фортепіано, арфи, альту, віолончелі, контрабаса, валторни і фаготу
- Гуно Ш.* Маленьке скерцо для двох контрабасів (I)
- Гуммель І.* Великий септет для фортепіано, флейти, гобоя, валторни, альту, віолончелі і контрабаса, тв. 74.
- Гуммель І.* Квінтет для фортепіано, скрипки, альту, віолончелі і контрабаса.
- Дворжак А.* Квінтет для двох скрипок, альту, віолончелі і контрабаса.
- Діттерсдорф К.* Дует-соната для альту і контрабаса
- Діттерсдорф К.* Концертна симфонія
- Драгонетті Д.* Дует для віолончелі і контрабаса
- Кабалевський Д.* Вальс (5), перекладення для двох контрабасів
- Ляпунов С.* Секстет для фортепіано, двох скрипок, альту, віолончелі і контрабаса, тв. 63
- Месрович М.* Дует для двох контрабасів (3)
- Мисливичек Й.* Тріо для скрипки, віолончелі і контрабаса

- Осокін М.* Соната для віолончелі і контрабаса, тв. 62 (I)
- П'єси* для контрабаса соло та ансамбля контрабасів / Скл. Р. Азархін. – М., 1981.
- Порадовський З.* Тріо №№ 1, 2 для скрипки, альту і контрабаса
- Прокоф'єв С.* Гумористичне скерцо / Перекладення для чотирьох контрабасів (4)
- Черноіваненко П.* Квартет для чотирьох контрабасів (2)
- Россічі Д.* Дует для віолончелі і контрабаса (I)
- Россіні Д.* 5 сонат для двох скрипок, віолончелі і контрабаса
- Руссель А.* Дует для фагота і контрабаса (I)
- Савченко Н.* Школа гри на контрабасі. Ч. I. – Тбілісі, 1959
- "*Осыпаются цветы*". Татарська народна пісня / Перекладення для двох контрабасів (I)
- Сіпергер І.* Квартет для флейти, альту, віолончелі і контрабаса
- Сен-Санс К.* Септет для труби, двох скрипок, альту, віолончелі, контрабаса і фортепіано, тв. 65
- Твори радянських композиторів / Скл. В. Хоменко.* – М., 1980
- Твори радянських композиторів. Вид. 5 / Скл. Р. Рабдуллін.* – М., 1985
- Черноіваненко П.* Етюд для двох контрабасів (2)
- Чугунов Ю.* 12 етюдів для саксофона і контрабаса
- Хофмайстер Ф.* Квартети №№ 2, 3, 4 для контрабаса, скрипки, альту і віолончелі
- Шпергер І.* Соната для альту і контрабаса (I)
- Шуберт Ф.* Квінтет "Форель" для фортепіано, скрипки, альту, віолончелі і контрабаса
- Шуберт Ф.* Октет для кларнета, фагота, валторни, двох скрипок, альту, віолончелі і контрабаса, тв. 166